

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

חג חנוכה

מנרות המקדש לנרות חנוכה – עדות על הקב"ה ועל היהודי

נרות המקדש: אור שמאיר פנימה

בבית המקדש נרות המנורה היו מכוונים פנימה, כפי שכותב הרמב"ם בהלכות בית הבחירה (פרק ג, הלכה ח). תופעה זו מפתיעה, שכן בדרך כלל נר נועד להאיר החוצה, אל סביבתו, ואילו נרות המקדש נועדו להאיר פנימה. התופעה הייחודית הזו באה ללמד אותנו נקודה עמוקה ביחס לקב"ה:

במציאות שאנו מכירים, אין דבר כזה אור שמאיר לעצמו. תמיד יש עצם או דבר מסוים, ויש אור שמאיר עליו. האור תמיד תלוי במשהו אחר – אם אין לאור על מה להאיר, הוא מאבד את קיומו והופך לחושך. כמו כן, האור לא נוצר מעצמו, אלא מתוך חומר אחר שמתכלה.

לעומת זאת, הקב"ה אינו תלוי בדבר חיצוני. הוא קיים מעצמו, ואינו זקוק לשום דבר אחר. במנורה שבמקדש התכונה הזו באה לידי ביטוי בכך שהאור מופנה פנימה, אל תוך עצמו, ולא החוצה. זהו אור שמרמז על מציאותו של הקב"ה המתקיימת מתוך עצמה.

בנוסף, הגמרא במסכת שבת (כב ב) אומרת שר המערבי שבמנורה הוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, משום שהוא אור שמתקיים בנס, שכן הוא לא כבה לעולם. אין זה אור שקיים מתוך התכלות של חומר אחר, אלא אור בעל קיום פלאי העומד בזכות עצמו.

תכונה זו מזכירה את מעמד הסנה, שבו האש לא כילתה את הסנה. האש, שמייצגת את גילוי ה', אינה נזקקת לכלות (ולאכול) דבר כדי להתקיים, זוהי אש שמתקיימת מעצמה.

נר חנוכה: עדות על אורו של היהודי

והנה, כשם שמנורת המקדש מעידה על הקב"ה, כך נר חנוכה משמש עדות על מהותו של היהודי:

נר חנוכה מסמל את כוחו המיוחד של היהודי – היכולת להדליק את עצמו, בדומה לה'. כך מלמד אותנו אדמו"ר הזקן (תניא פרק ב), יהודי הוא "חלק אלוק ממעל ממש", ולכן יש בו את הכוח העצמי להאיר.

כוח זה בולט במיוחד בזמן שקבעו חכמים להדלקת נרות חנוכה – בשעות החשכה, כאשר הבית חשוך. גם במצב של חושך בבית, כלומר שהעולם אינו משמש כבית לה', ליהודי יש כח להאיר.

אור זה של היהודי לא רק גורם לסלק מעט את החושך – הוא גם מאיר את הבית עצמו, את בית המקדש. כך היה בזמן נס חנוכה, כאשר האור של המכבים הביא לחזרת העבודה בבית המקדש, ולהשראת השכינה בו מחדש. וכך גם כיום, נר חנוכה מלמד אותנו שהאור שאנו מאירים נועד כדי לבנות מחדש את בית המקדש.

האור קשור לבית: יהודי יוצר בית לה'

ההדגשה בכך היא, שאף על פי שהאור של היהודי הוא אור עצמי – הנובע מהיותו חלק אלוק ממעל – לא טוב שהוא יישאר מנותק, אלא עליו להיות מחובר לבית. זו הסיבה שעל פי ההלכה נרות חנוכה צריכים להיות סמוכים לפתח הבית. הטעם הפנימי לכך הוא שתפקידו של היהודי, מכוח האור שבו, להפוך את המציאות לבית לה'.

אמנם כיום עדיין אין בית מקדש, והמציאות אינה משמשת באופן מלא ככלי לשכינה, אך נר חנוכה מלמד אותנו שמכוח האור של היהודי ניתן ליצור בית שבו ה' שורה. לכן ההדלקה צריכה להיות בזיקה לבית, כדי להזכיר לנו שהאור שלנו לא נועד להאיר לבדו, אלא מטרתו להפוך את העולם לבית לה'.

מצווה שמתעלה בזמן סכנה

בזמן סכנה, ההלכה מורה להדליק את נרות החנוכה בתוך הבית. מה התחדש בזמן הסכנה? כיצד פתאום ניתן להדליק את האור של היהודי בתוך הבית עצמו?

התשובה לכך היא שההתעקשות של היהודי להדליק את האור ולקיים את המצווה, גם כאשר המציאות מתנגדת לו, מגלה שהמציאות עצמה יכולה להפוך לכלי שבו הקב"ה שוכן.

לפי זה, כאשר יש סכנה, המצווה לא מתבטלת – להפך, היא מתעלה למדרגה גבוהה יותר. מסירות הנפש של היהודי על המצווה גורמת לאור של היהודי להאיר כל כך חזק, עד שכבר המציאות כולה יכולה להפוך לבית לה'.

ככל שהדורות חולפים, מתבהרת ומתקבעת ההבנה שאורו העצמי של היהודי הוא חלק בלתי נפרד מזהותו, ומתברר שגם כשחושך גמור מקיף אותו, היהודי נשאר דבוק בה'. לכן בימינו, על אף שאין עוד סכנה, התקבע המנהג להדליק את נרות חנוכה בתוך הבית. כך מתגלה שהיהודי, על ידי אורו העצמי, מצליח לבנות לקב"ה בית בתוך המציאות.

שנזכה שהאור שלנו יביא לכך שה' בעצמו ידליק את אורו, ושגם הוא יאיר בתוך הבית שלו. ומכח זה נזכה לבנות את בית המקדש במהרה בימינו!

חג שמח!

בית המדרש 'עוד יוסף חי'

